

Asia: VN/6884/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Oikeusrekisterikeskuksen sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnossa pyydetään ottamaan kantaa erityisesti seuraaviin näkökohtiin:

- **Kannatatteko ehdotettuja muutoksia (tai miltä osin kannatatte niitä) vai vastustatteko ehdotettuja muutoksia (tai miltä osin vastustatte niitä)? Myös näkemyksienne perusteet pyydetään tuomaan tarpeellisilta osin esiin.**

Tuomioistuinvirasto pitää kannatettavana esityksen tavoitteena olevia yleisön mahdollisuuksien lisäämistä valvoa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimivien oikeussuojatehtäviä toteuttavien lautakuntien julkisen vallan käyttöä sekä kansalaisten luottamuksen lautakuntiin vahvistamista. Lautakuntien jäsenten sidonnaisuustietojen liittäminen samaan sähköiseen rekisteriin, jota tuomioistuinlaitos jo tällä hetkellä käyttää, lienee tarkoituksenmukainen tapa järjestää lautakuntien jäsenten sidonnaisuuksien rekisteröiminen.

Tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriä koskevan hallituksen esityksen (HE 224/2014) mukaan sidonnaisuus- ja sivutoimisääntelyn tarkistuksilla pyrittiin lisäämään avoimuutta ja luottamusta tuomioistuinlaitokseen. Tavoitteena oli myös helpottaa sidonnaisuuksia ja sivutoimia koskevien julkisten tietojen saatavuutta ja siten lisätä tuomioistuinten toiminnan avoimuutta, vaarantamatta kuitenkaan tuomareiden tai välimiesoikeuden asianosaisten yksityisyyden suojaa. Sääntelyn taustalla olevien kansainvälisten soft law -tyyppisten asiakirjojen tarkoituksena on erityisesti turvata oikeusvaltiollisen vallan kolmijako-opin periaatteen toteutumista ja varmistua tuomioistuinten ja tuomareiden riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta. Näiden tavoitteiden toteutumista nyt esitettävä uuden lain säätämisen tai sen synnyttämän mielikuvan ei kuitenkaan voida arvioida edistävän. Riippumattomuuden näkökulmasta voimassa olevassa laissa tuomioistuinlaitos erottuu selvemmin omana kokonaisuutenaan, jonka tiedot ovat helpommin ja selkeämmin löydettävissä.

- **Katsotteko, että esitykseen tulisi tehdä muutoksia? Mahdolliset ehdotukset sekä perusteet sille, miksi muutoksia tulisi tehdä, pyydetään myös tuomaan esiin.**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Oikeusrekisterikeskuksen sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä. Tuomioistuinvirasto katsoo, että esitetty lain nimi ei vastaa hallituksen esitysluonnoksen taustalla olevia tavoitteita. Oikeusrekisterikeskus toimii ainoastaan rekisterin teknisenä ylläpitäjänä eikä sillä ole varsinaisesti tekemistä rekisterin sisällön eli lainkäytön tehtävissä toimivien sidonnaisuus- ja sivutoimi-ilmoitusten kanssa. Tämä ei ole omiaan selkeyttämään ilmoituksia koskevaa käytäntöä eikä palvele lainkäytön avoimuutta ja kansalaisten mahdollisuutta valvoa julkisen vallan käyttöä. Toisaalta nykyisenkin tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimilain soveltamisalaan on kuulunut muita kuin tuomareita ja asiallisesti sen soveltamisalaa ollaan edelleen laajentamassa. Kuvaavampi nimi uudelle rekisteriä koskevalle laille olisi esimerkiksi laki lainkäytön sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä.

Lisäksi tuomioistuinlain 9 luvun 5 §:n ja 11 luvun 12 §:n mukaan sidonnaisuuksia ja sivutoimia koskevien tietojen merkitsemisestä rekisteriin säädetään tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä annetussa laissa. Myös nämä tuomioistuinlaissa olevat viittaukset tulisi rekisterilain kumoamisen ja uuden säätämisen yhteydessä muuttaa.

- **Onko teillä esityksestä muita huomioita (kokonaisuuden tai yksityiskohtien osalta)?**

Tuomioistuinvirasto yhtyy Pirkanmaan käräjäoikeuden lausuntoon siitä, että ehdotetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuksi ilmoitusvelvolliseksi voitaisiin muuttaa sivutoimiluvan myöntäneen tuomioistuimen sijaan sivutoimiluvan saanut henkilö. Ilmoitusvelvollisuus olisi tällöin laissa kaikilta osin yhtenäinen ja muutos oletettavasti keventäisi tuomioistuinten hallinnollista taakkaa.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Jaakkola Riku
Tuomioistuinvirasto

Huovinen Ville
Tuomioistuinvirasto

